

Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europa inwestująca w obszary wiejskie

Publikacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013, oś IV Leader, działanie 431 "Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja"

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ziemia Ząbkowicka

region na szlaku

www.qwsi.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi” swoim zasięgiem obejmuje sześć gmin Powiatu Ząbkowickiego: Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki, Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok. Obejmuje obszar 691 km² zamieszkiwany przez 63 808 osoby (stan na 31.12.2006 r.).

Teren ten położony jest w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, na terenie Przedgórze Sudeckiego pomiędzy Górami Złotymi, Bardzkimi i Sowimi, a wzgórzami Niemczańsko-Strzelińskimi. Graniczy z powiatem kłodzkim, dzierżoniowskim, strzelińskim, nyskim (województwo opolskie) i Republiką Czeską. Przez Ziemię Ząbkowicką przepływa rzeka Nysa Kłodzka.

Serdecznie zapraszamy do przepięknej okolicy, która prowadzi do Ziemi Kłodzkiej, przez którą przebiega Szlak Cysterski.

Gmina Bardo

Bardo – miasto cudów

Niespełna trzytysięczne miasteczko Opatrzność obdarowała po trzykroć - fascynującą historią, wspaniałą przyrodą i niezwykłym położeniem. Ukryte wśród malowniczych wzniesień Gór Bardzkich, ozdobione przełomem Nysy Kłodzkiej, wzbogacone licznymi zabytkami, uduchowione modlitwą pielgrzymów, jest Bardo wraz z okolicami idealnym celem wycieczek i wypraw.

Od tysiącleci prowadzi tędy trakt do wnętrza Kotliny Kłodzkiej i dalej na południe - do Pragi i Wiednia. Bardo już od XIII w. jest ważnym miejscem pielgrzymkowym - do cudownej figurki Matki Boskiej Bardzkiej,

Figurka Madonny, fot. archiwum

Widok, fot. K. Gnach

jednocześnie najstarszej drewnianej rzeźby na Dolnym Śląsku, pielgrzymowali przez wieki pątnicy z Czech i Śląska; w XVIII wieku odprawiano tu rocznie 4000 fundowanych mszy! Ogromna świątynia, w której króluje Matka Boska Bardzka Strażniczka Wiary, powstała w latach 1686-1704. Swoją przepiękną wystój zawdzięcza znanym na Śląsku barokowym artystom. Szczególnie piękny jest prospekt organowy, dzieło rzeźbiarza Heinricha Hartmanna i ołtarz główny, dzieło Mikołaja Richtera, na którym umieszczona jest cudowna figura. Bazylika, przylegający do niej klasztor i inne liczne ślady działalności cysterskiej sprawiają, że Bardo jest jednym z ważniejszych punktów na południowo-zachodnim Szlaku Cystersów w Polsce. Podobnie jak w innych klasztorach Dolnego Śląska Cystersi prowadzili tu działalność aż do czasu sekularyzacji.

Spływ Przełomem Bardzkim, fot. K. Gnach

Jest też Bardo rajem dla wodniaków. Jedną z największych atrakcji regionu stanowi antecendentny Przełom Bardzki. Nysa Kłodzka płynie tu malowniczą, krętą doliną, tworząc pięć wielkich meandrów, wcinających się w skały. Spływ szlakiem Przełomu Bardzkiego staje się wędrówką wśród sielankowych łąk i wzgórz, w otoczeniu pięknej przyrody i śpiewu ptaków.

Przystań pontonowa, fot. UMIG Bardo

Niemniej atrakcyjne dla turystów są najbliższe okolice miasta. Góry Bardzkie mają niezwykle urozmaicone formy, a ich malownicze pejzaże przyciągają wielbicieli łowienia aparatem fotograficznym urody świata. Przyroda sprawia, że gmina Bardo jest rajem dla rowerzystów, wędrówców, kajakarzy, wędkarzy, grzybiarzy i myśliwych, a miasteczko staje się ośrodkiem turystyki aktywnej.

Wyścig Bike Challenge, fot. Sportfotograf

Widok z lotu ptaka, fot. K. Gnach

Doskonale skomunikowane: droga krajowa nr 8 Wrocław – Kudowa, stacja PKP, PKS, jest Bardo idealną bazą weekendowych wyjazdów, dla osób szukających wytchnienia od wielkomiejskiego gwaru.

Gmina Ciepłowody

Gmina Ciepłowody, położona malowniczo na obszarze chronionego krajobrazu Wzgórz Niemczańsko – Strzelińskich, to prawdziwy raj dla turystów pragnących nacieszyć wzrok wyjątkowymi widokami a jednocześnie przeżyć niezwykłą przygodę odkrywania dziedzictwa historyczno – kulturowego pierwszych Słowian. Niespotykane walory środowiska naturalnego – przestrzeń zapewniająca bliskość natury i możliwość bezpośredniego kontaktu z przyrodą, sprzyjająca uprawianiu czynnej turystyki pieszej, rowerowej i konnej oraz wędkarstwa – a przy tym unikalne w skali kraju zabytki archeologiczne najstarszego osadnictwa na Dolnym Śląsku, to prawdziwa gratka nie tylko dla wytrwałych turystów, ale także rodzin, które pragną miło spędzić weekend za miastem z dala od gwaru i anonimowego tłumu.

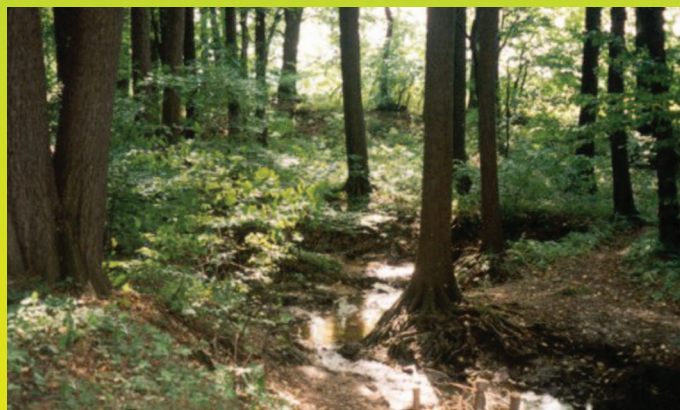
Wieś Ciepłowody jest wzmiankowana po raz pierwszy w słynnej Księdze Henrykowskiej w roku 1229. Każdy turysta znajdzie tu coś dla siebie. Wyprawę można rozpocząć od centralnego miejsca wsi – kościoła parafialnego p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP. Pierwsze informacje o nim pochodzą

z 1318 r., obecny wygląd zawdzięcza gruntownej odbudowie po pożarze w 1808 r. W starszej, nie zniszczonej przez pożar części, zachowały się okute drzwi do zakrystii z XVI w., łoża szlacheckie oraz rycerskie epitafia z XVII i XVIII w. Na pobliskim cmentarzu znajduje się interesujący Pomnik Pojednania ufundowany w 2002 r. z okazji zjazdu dawnych i obecnych mieszkańców wsi i lapidarium z niemieckimi płytami nagrobnymi. Warto zobaczyć również leżące nieopodal ruiny rycerskiego zamku wodnego z charakterystyczną czworokątną wieżą mieszkalną, powstałego na przełomie XIII i XIV w. i zabudowania folwarku, wśród których na szczególną uwagę zasługuje piękny i dobrze zachowany klasycystyczny spichlerz. Zamek, będący na przestrzeni wieków własnością znanych śląskich rodów: von Rothkirch, von Seydlitz i von Schweinichen oraz książęcej rodziny von Sachsen – Weimar – Eisenach, z którą bardzo blisko spokrewniona była Marianna Orańska, miał również w swojej historii niechlubny epizod – w połowie XV w. stanowił siedzibę rycerza – rozbójnika, Jerzego Reibnitza. Niedaleko, na brzegu malowniczo położonych stawów, znajduje się świetne miejsce na rodzinny piknik czy ognisko. Zwiedzając Ciepłowodę warto zobaczyć także XVII-wieczny młyn wodny. Powinni go odwiedzić zwłaszcza amatorzy mocnych wrażeń – legenda głosi, że w burzliwe noce obok młyna błąka się duch rycerza bez głowy. Obowiązkowo należy również zaczerpnąć krystalicznie czystej wody ze źródła przy jednym z gospodarstw, bowiem właśnie ciepłym wodom mineralnym wieś zawdzięcza swoją nazwę. W gminie Ciepłowodę znaleźć można wiele śladów działalności cystersów. Poszukiwacze pamiątek pocysterskich nie mogą ominąć leżącej na Wzgórzach Dobrzenickich w dolinie Zamecznego Potoku niewielkiej wsi Piotrowice Polskie, z XVIII wiecznym kościółkiem z ciekawym barokowym wyposażeniem. Las Bukowy w pobliżu Piotrowic to jeden z obszarów najstarszego osadnictwa na Dolnym Śląsku. W lesie znajdują się 4 zgrupowania około 30 kurhanów z epoki brązu, wpływów rzymskich, kultury łużyckiej a także okresu wczesnośredniowiecznego. Z Piotrowic szlak cysterski prowadzi do uroczej wsi Muszkowice, która była własnością klasztoru cystersów

Kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia N.M.P.,
fot. Urząd Gminy Ciepłowodę

w Henrykowie od 1282 r. aż do jego sekularyzacji w 1810 r. Cystersi mieli tutaj duży folwark, natomiast nigdy nie było tu kościoła a ludność należała do parafii w pobliskim Starym Henrykowie. Na Kaplicznym Wzgórzu we wspomnianym Lesie Bukowym znajduje się barokowa kaplica św. Anny z 1707 r. a wokół niej XIX wieczna Kalwaria. Miejsce to było w XIX i w pierwszej połowie XX w.

Kompleks leśny Las Bukowy, fot. Urząd Gminy Ciepłowodę

znany i popularnym miejscem pielgrzymkowym, za przyczyną cudownego obrazu, który niestety nie przetrwał zawieruchy wojennej. Kaplica leży na skraju Muszkowickiego Lasu Bukowego, prawdziwego raju dla grzybiarzy. Warto wybrać się tu z rodziną na niedzielny piknik.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki

Cmentarzyska kurhanowe w Lesie Bukowym,
fot. Urząd Gminy Ciepłowody

Z Muszkowic blisko już do Starego Henrykowa, słynnego z pięknego, barokowego kościoła p.w. Św. Marcina, wzniesionego przez cystersów w XVIII w.

Oto skarby gościnnej gminy Ciepłowody – otwartej dla turystów przez cały rok. Jeśli chcesz odpocząć od miasta i zaczerpnąć pozytywnej energii na cały tydzień – nie musisz szukać daleko. Przepiękne pocztówkowe widoki, bujna i nieskalana przyroda, spokój i czyste powietrze – to wszystko znajdziesz u nas! Łagodne wzniesienia i gęsta sieć dróg leśnych i polnych stwarzają dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej a w śnieżne zimy wędrówek na nartach śladowych. Do Ciepłowod zawsze blisko! Zapraszamy!

Kaplica mszalna p.w. św. Anny, fot. Urząd Gminy Ciepłowody

Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w pradolinie Nysy Kłodzkiej i takie położenie sprawia, że jest to teren o bardzo ciekawych walorach krajobrazowych.

Ziemia Kamieniecka graniczy od wschodu z Przedgórzem Paczkowskim, a od północnego-zachodu z Obniżeniem Ząbkowickim. Granicę południową stanowi pasmo Gór Żółtych, natomiast zachodni koniec wyznaczają Góry Bardzkie.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukształtowanie terenu i krajobraz zawdzięcza Nysie Kłodzkiej, która ciągnie się przez teren gminy na długości ponad 10 km. Rzeka uchodzi do zbiorników zaporowych Topola i Kozielno, które powstały na początku XXI w. W gminie znajdują się również stawy pożwirowe Pilce i Bartniki, które bardzo ciekawie wtapiają w panoramę wschodniej części Sudetów. Bliskość gór, stawów, zbiorników zaporowych i dolina Nysy sprawiają, że jest to miejsce niezwykle tajemnicze, niespotykane praktycznie nigdzie indziej w Polsce.

Pałac Kamieniec Ząbkowicki,
fot. Romuald M. Soldek

Kościół parafialny p.w. WNMP,
fot. Romuald M. Soldek

Kamieniecka Izba Pamiętek

Obiekty klasztoru pocysterskiego,
fot. Romuald M. Soldek

Zbiornik wodny
Topola

Gmina Ząbkowice Śląskie

Nie tylko w Pizie można zobaczyć krzywą wieżę. Wystarczy przyjechać do Ząbkowic Śl., gdzie znajduje się budowla, której odchylenie od pionu wynosi ponad dwa metry!

Do dziś nie można dokładnie stwierdzić, kiedy powstała ta budowla ani w jakim celu ją wzniesiono. Jedna z wersji głosi, że jest ona pozostałością dawnego zamku, który istniał tu jeszcze przed lokacją miasta. Inna koncepcja zakłada, że usytuowana w najniższym punkcie starego miasta wieża służyła jako brama miejska. Trzecia wreszcie wersja podaje, że wieża została zbudowana jako miejska dzwonnica. Taką rolę pełniła zresztą od XV wieku aż do czasów II wojny światowej. W 1858 roku, podczas wielkiego pożaru miasta, górna część wieży uległa zniszczeniu. Po pożarze władze miasta miały zamiar zupełnie ją rozebrać, ostatecznie jednak zdecydowano, że nadpalona część obiektu zostanie odbudowana. Wtedy właśnie otrzymała ona zwieńczenie w kształcie jaskółczych ogonów. Po odbudowie wysokość wieży wynosi 34 m. Od strony południowej dobudowano również niewielką wieżyczkę ze spiralną klatką schodową. Prace zostały ostatecznie zakończone 11 października 1860 roku.

Nie wiadomo dokładnie, dlaczego wieża uległa pochyleniu. Powszechnie uważa się, że przyczyną mogły być wstrząsy tektoniczne, które odnotowano na naszym terenie 15 września 1590 roku. Nie wyklucza się również, że przyczyną było rozмокnięcie gruntu, które spowodowało osiadanie fundamentu.

Istnieje także legenda tłumacząca pochyłość wieży. Opowiada o wydarzeniach z 1858 roku, kiedy to po wielkim pożarze miasta wykonano ekspertyzę fundamentów. Wyniki badań zadziwiły ekspertów. Na ich podstawie stwierdzono bowiem, że wieża od początku mogła zostać zbudowana pochylona. Ot, taka fantazja

budowniczych, którzy chcieli, by Ząbkowice posiadały wyjątkową i niepowtarzalną budowlę. Ponoć jeszcze w XIX wieku w części wieży, która została strawiona przez wielki pożar, widniał napis wykonany ręką budowniczego: „Ich heiß Johannes Gleiß, hab diesen Turm schieff gebaut mit Fleiß”. (Nazywam się Johannes Gleiß, wybudowałem tę wieżę krzywą z pilnością). Niestety, gdy po wielkim pożarze przebudowano górną kondygnację wieży, napis uległ zniszczeniu. Obecnie odchylenie wieży od pionu wynosi 2,14 m i nadal rośnie. Warto dodać, że podczas pomiarów dokonanych w 1977 r. stwierdzono, że odchylenie wynosi 1,98 m. Dziś Krzywa Wieża pełni funkcję punktu widokowego.

Ratusz – pierwsza wzmianka o tym zabytku pochodzi z 1345 roku i jest to dokument kupna – sprzedaży ław mięsnych, które przed nim stały. W okresie wojen husyckich ratusz niemal doszczętnie spłonął, a po odbudowie ponownie ucierpiał podczas walk miast śląskich z Jerzym z Podiebradów. Wkrótce został odbudowany, a w 1531 roku umieszczono przed nim pręgierz. W 1533 roku budynek uległ kolejnej przebudowie. W 1535 roku w jego podziemiach powstała Piwnica Świdnicka. W tym samym okresie wzniesiono również małą wieżę ratusza, który w owym czasie

Krzywa Wieża,

fol. Gmina Ząbkowice Śląskie

posiadał ich już dwie. Pierwsza była większa i pełniła rolę dzwonnicy. Na jej ścianie umieszczono zegar. W drugiej mieściło się miejskie więzienie. W 1569 roku zlikwidowano Piwnicę Świdnicką z powodu braku zainteresowania mieszczan, a w znajdujących się tam pomieszczeniach stworzono więzienie. W 1593 roku na wieży zamontowano zegar słoneczny, a w trzy lata później przed ratuszem umieszczono wagę miejską. W 1632 roku podczas wojny trzydziestoletniej budynek ponownie spłonął. Odbudowano go dopiero w 1661 roku z wyższą wieżą o wysokości 72 metrów. W latach 1827 – 1828 dzięki renowacji zabytek uzyskał klasycystyczną fasadę. W 1858 roku budowla przestała istnieć za sprawą pożaru, który strawił prawie całe miasto. Prace nad budową nowego ratusza w stylu neogotyckim rozpoczęły się w 1862 roku. Odbudowa przebiegała sprawnie i 21 maja 1865 r. budynek został udostępniony władzom miejskim. Po II wojnie światowej w ratuszu znalazła siedzibę Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Ząbkowice im. Księgi Henrykowskiej oraz Urząd Stanu Cywilnego.

Obecny wygląd budynku różni się nieco od pierwowzoru, jednak większość rozwiązań architektonicznych zostało zachowanych do dziś. Ratusz składa się z trzech kondygnacji, a jego ściany wykonane są z cegły i pokryte tynkiem. Posiada kwadratową klatkę schodową oraz wykusze po obu narożnikach. Całość wieńczy ośmiokondygnacyjna wieża zbudowana według schematu wieży kościelnej. Polega to na tym, że pięć kondygnacji postawionych jest na rzucie kwadratu, gdzie w górnej części umieszczono maswerkową balustradę. Nad nią wznoszą się dwie ośmioboczne kondygnacje z kolejną balustradą oraz hełmem. Ciekawe jest to, że każda kondygnacja wieży ma inną dekorację. Są to różnego rodzaju wykusze, blendy oraz nisze na figury. Całość uzupełniają szkarpy, fiale, rzygacze oraz zegar. Ciekawym rozwiązaniem architektonicznym są także narożne wykusze. Frontowy ma kształt ośmiobocznej, dwukondygnacyjnej miniwieży i oparty jest na grubej kolumnie. Wykusz elewacji bocznej oparty jest na wspornikach podzielonych kolumnami smukłymi. Ząbkowicki ratusz ma wiele cech charakterystycznych dla architektury

sakralnej. Pierwszą z nich jest wcześniej opisywana wieża, a także wykusz w elewacji frontowej, który jest aluzją do średniowiecznych sakramentaliów oraz figurka

Matki Boskiej z Dzieciątkiem, umieszczona na wieży. Kolejnymi z do b i e n i a m i budowli są liczne maszkarony i rzygacze.

Na szczególną uwagę zasługuje również wieża ratuszowa z dwoma galeriami, w górnej części ażurowa, gdzie znajduje się piękny zegar firmy Kadnik und Sohn. Nad wejściami na galerie została umieszczona data budowy: „1863”. We wnętrzu wieży znajdują się dzwony, które wybijają kwadransy i godziny. Na drugim z nich znajduje się napis: „Vigilate, quia nescitis, quando hora veni” który tłumaczy się: „Czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy przyjdzie wasza godzina”.

Zamek - Najbardziej tajemniczym i niezwykłym miejscem w Ząbkowicach Śląskich jest park, w którym znajdują się ruiny zamku. Można tu oderwać się od codzienności i pozwolić sobie na chwilę zadumy. Zwłaszcza, że dzieje tejże budowli są niezwykle interesujące...

Pierwsze wzmianki o istnieniu ząbkowickiego zamku pochodzą z XIV wieku, jednakże legendarne przekazy mówią, iż stał on w mieście o wiele wcześniej. Często zmieniał swoich właścicieli. Najdłużej pozostawał pod rządami Podiebradów, bo aż przez 110 lat i był to czas jego największej świetności. W 1468 roku miasto było oblegane przez wojska czeskie, a zamek zburzono. Jego odbudowy podjął się w 1511 roku książę Karol I. Zamek został wzniesiony jako czteroskrzydłowa, renesansowa rezydencja,

Ratusz,

fot. Gmina Ząbkowice Śląskie

zachowując funkcje obronne. W 1646 roku żołnierze cesarscy wysadzili budynek w powietrze. Zniszczone zostały wówczas obiekty mieszkalne i gospodarcze oraz dwie narożne basteje. W 1784 roku dach uległ całkowitemu zniszczeniu z powodu pożaru. W 1946 roku miało miejsce podobne zdarzenie. Przypadkiem zaproszono ogień na wieży, a płomień zniszczył wówczas dach oraz pomieszczenia na pierwszej i drugiej kondygnacji. W latach 80-tych XX w. runęły natomiast partie attyk na wieży i ścianie południowo – wschodniej. Zawaliła się także część sklepień nad piwnicami, a korony murów obrosła roślinność.

Obecny wygląd ruin zamku to czteroskrzydłowa budowla na planie nierównego kwadratu o wymiarach 64 na 66 metrów. Nadal jest tu wiele elementów, na które warto zwrócić uwagę. Od wewnątrz możemy obejrzeć średniowieczny mur, który stanowi środkową część skrzydła południowego. W zwieńczeniu murów owego skrzydła zachowała się attyka, a nieco niżej widnieją pozostałości dwóch wykuszy latrynowych na kamiennych wspornikach.

W narożniku południowo – wschodnim i północno – zachodnim znajdują się pozostałości wysadzonych

Zamek, fot. Gmina Ząbkowice Śląskie

bastei. Pomimo zniszczeń w drugiej z nich widać zachowane strzelnice oraz umieszczone nad nimi otwory i kanały wentylacyjne, które służyły do odprowadzania z kazamat gazów prochowych. W południowo – wschodniej bastei zachował

się z kolei fresk, przedstawiający śląskiego orła, umieszczony na łuku okna. Wejście na dziedziniec prowadzi przez najlepiej zachowaną część zamku. Mieści się tu wieża bramna z tablicą fundacyjną z herbem księcia Karola I z Podiebradu i datą: 1532. Będąc na dziedzińcu, podziwiamy ślady zniszczonych krużganków w skrzydle wschodnim. W skrzydle zachodnim możemy natomiast zobaczyć późnogotycki portal z herbem Podiebradów w kluczu.

Legenda o złotym kluczyku i smoku

Podobnie jak każde mroczne zamczysko również i Ząbkowicki zamek jest zamieszkiwany przez duchy. Jedną z owych zjaw jest Biała Dama. Dawno, dawno temu żył w Ząbkowicach młody szewczyk Jakub. Ponieważ zawsze był uczynny i pracowity, cieszył się sympatią wśród mieszkańców miasta. Traf chciał, że w Wielką Sobotę udał się na spacer w okolice zamkowych ruin. Kiedy zamyślony przechodził obok południowej części warowni, w jednym z okien zobaczył piękną złotowłosą dziewczynę, która cichym głosem prosiła: „Młodzieńcze, pomóż mi. Przyjdź tu w Wielkanocny Poniedziałek tuż przed południem. Pod drzewem jest złoty kluczyk. Wykopiesz go i otworzysz najmniejsze drzwi w podziemiach. Nie bój się niczego”. Uroda dziewczyny tak go olśniła, że postanowił spełnić jej prośbę. W drugi dzień świąt wziął łopatę i ruszył w kierunku zamku. Żwawo zabrał się do dzieła, aby po chwili ruszyć z kluczykiem w stronę podziemi. Wtem straszliwy smok zagroził mu drogę i złapał drogocenną zdobycz w paszczę. Szewczyk postanowił stawić mu czoła. Niestety, zegar na ratuszowej wieży wybił południe. Wraz z dwunastym uderzeniem stwór znikł, a z zamkowych lochów dobiegł hałas i głośny, żałosny jęk. Smokiem okazał się nie kto inny, jak zaczarowana księżniczka uwięziona w podziemiach przez złą macochę. Raz na sto lat ma ona szansę uwolnić się z mocy złych czarów pod warunkiem, że człowiek o czystym sercu i wielkiej odwadze, mimo napotkanych przeciwności znajdzie złoty klucz i otworzy najmniejsze drzwi w zamkowych lochach, które podobno są przepaściste i ciągną się kilometrami aż do srebrnogórskiej twierdzy.

Kościół p.w. św. Anny został wzniesiony

Kościół p.w. św. Anny,
fot. Gmina Zabkowice Śląskie

prawdopodobnie wkrótce po lokacji miasta. Pierwszy dokument wskazujący na to, że znajdował się w Zabkowicach, pochodzi z 27 września 1292 roku. Jednak bardzo szybko uległ zniszczeniu, gdyż w połowie XIV wieku spalił się. Nową świątynię ufundował król czeski, Karol IV. Jako datę ukończenia budowy podaje się 1413 lub 1415 rok. Również

i ta budowla bardzo szybko została zniszczona. W kwietniu 1428 roku husyci spalili miasto. Spłonęła większość budynków mieszkalnych, kościół i klasztor dominikański oraz kościół parafialny Najświętszej Marii Panny. Podczas odbudowy świątyni do starego prezbiterium dobudowano nową nawę główną, nawy boczne oraz dwie boczne kaplice. Prace zostały ukończone w 1453 roku. Kolejnych ważnych zmian dokonano w II połowie XIX wieku. W 1861 roku z kościoła poddominikańskiego przeniesiono obrazy drogi krzyżowej, a dwa lata później odremontowano organy. W latach 1895 – 1897 odnowiono wnętrze świątyni.

Wewnątrz kościoła mieści się wiele obiektów godnych uwagi. Jest to, między innymi, obraz w głównym ołtarzu, przedstawiający św. Annę z rodziną z 1701 roku, autorstwa nadwornego malarza biskupów wrocławskich, Johanna Clayssensa z Antwerpii. Kolejne obiekty to nagrobek księcia Karola I i jego żony, Anny Żagańskiej w kaplicy Kauffunga. Książę był niewątpliwie najwybitniejszym zabkowickim władcą, którego długoletnie panowanie przyniosło miastu rozkwit i dobrobyt. Z jego polecenia zbudowano nowy renesansowy zamek, którego ruiny istnieją do dzisiaj. 4 lipca 1735 roku nagrobek usunięto ze środka prezbiterium i umieszczono go pod ścianą północną.

Na uwagę zasługuje również ambona w kościele św. Anny, powstała w 1619 roku. Została ona wykonana z piaskowca, gabra i alabastru, a zdoła ją osiem alabastrowych płycin, przedstawiających sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Warto także zwrócić uwagę na kaplicę. Jej obecny barokowy wystrój pochodzi z 1772 roku. Fresk na sklepieniu przedstawia postaci kobiece, uosabiające cztery cnoty: Wiarę, Nadzieję, Miłość i Sprawiedliwość. Autorem malowidła jest Johann Michael Steiner. Inny ciekawy obraz znajdujący się na ołtarzu kaplicy, został wykonany przez wybitnego zabkowickiego malarza, Bernarda Krause. Przedstawia on świętą Annę i powstał prawdopodobnie w latach dziewięćdziesiątych XVIII wieku. Sam ołtarz pochodzi z 1880 roku. Kolejną atrakcją kościoła są barokowe organy, wykonane przez mistrza Hansa Jakoba z Nisy w 1731 roku.

Przy murze, który niegdyś otaczał teren przykościelnego cmentarza, znajduje się piaskowcowa rzeźba św. Jana Nepomucena z XVIII wieku. Sposób przedstawienia postaci świętego jest bardzo rzadki. Jan Nepomucen klęczy na obłokach, spomiędzy których wychylają się główki aniołów. Wyjątkowość figury, poza niespotykanym sposobem ujęcia postaci, polega również na tym, że powstała ona jeszcze przed beatyfikacją jednego z najpopularniejszych śląskich świętych i jest najstarszą zachowaną na Śląsku rzeźbą Jana Nepomucena.

Kościół p.w. św. Jadwigi - Pierwsze wzmianki o kościele wiążą się z legendą. Około 1200 roku na wzgórzu, w miejscu gdzie stoi dzisiejszy budynek, przebywała księżna Jadwiga. Bardzo silny wiatr zerwał jej z głowy zasłonę, co uznała za znak boży. Postanowiła więc wybudować tu świątynię. Pierwszą drewnianą kaplicę wzniesiono około 1204 lub 1208 roku i poświęcono św. Witowi. W roku 1447 walący się drewniany kościółek został jednak rozebrany. Podczas rozbiórki znaleziono deskę z napisem, że obiekt został ufundowany przez św. Jadwigę. W latach 1468-1482 wzniesiono nowy kościół z kamienia. Otrzymał on nowe wezwanie – św. Jadwigi.

W październiku 1898 roku wybuchł w świątyni pożar, którego powodem były nieugaszone świece.

Kościół p.w. św. Jadwigi,
fot. Gmina Ząbkowice Śląskie

Ołtarz św. Wita uległ zwęgleniu, a malowidła zostały mocno uszkodzone przez dym. W roku 1919 malarze Schneider i Kurz przeprowadzili prace restauratorskie i udało się uratować większość dzieł. Odnowiono wówczas także całe wnętrze. Całkowity koszt prac wyniósł 30000 marek. Kościół jest przykładem architektury barokowej z barokowym i rokokowym wyposażeniem wnętrza.

Z dawnej budowli zachowała się jedynie wieża w stylu barokowym z roku 1721. Dzisiejszych cza-sów doczekały również freski, pokrywające skle-pienie świątyni i namalowane przez Joanna Michaela Steinera w 1758 roku.

Gmina Ziębice

Miasto Ziębice w obrębie starówki wyznaczonej linią murów obronnych stanowi obszar zabytkowy zabudowy miejskiej z XVII-XIX wieku. Znajduje się tu wiele cennych starszych zabytków architektury.

Ratusz - obecny budynek ratusza stojący pośrodku Rynku liczy nieco ponad 100 lat, z dawnego pozostała jedynie renesansowa wieża z 1561 roku.

Ratusz w Ziębicach

Ratusz stanowi ilustrację dziejów miasta, wyrażoną na obrazach naciennych i na witrażach. Obecnie w ratuszu mieści się Urząd Stanu Cywilnego oraz muzeum regionalne - Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego. Jest to jedyne w Polsce muzeum specjalizujące się w ekspozycji sprzętów gospodarstwa domowego.

Widok Ziębic z lotu ptaka, fot. Romuald Sołdek

Kościół św. Jerzego - Sanktuarium Męki Pańskiej Bazylika Mniejsza jest najstarszym zabytkiem miasta, powstałym z połączenia hali dwunawowej wczesnogotyckiej z lat 1265-75 i trójnawowego prezbiterium późnogotyckiego z lat 1477-1504. Późniejsze przebudowy kościoła nie zatarły pierwotnego wyposażenia i w efekcie w kościele łączą się elementy gotyckie, renesansowe, barokowe i rokoko. Obok kościoła kamienna dzwonnica z XV wieku.

Kościół św. Jerzego

Okolice Ziębic

We wsiach, które otaczają Ziębice, znajdują się liczne zabytki sztuki sakralnej, kościoły, kapliczki, krzyże pokutne, kamienie graniczne z XIII wieku rozgraniczające dawne ziemie książęce i tzw. Księstwo Biskupie - ziemię otmuchowsko-nyską. Szczególne znaczenie ma Henryków, stara wieś

z kompleksem dawnego klasztoru cysterskiego oraz Witostowice z zamkiem na wodzie.

Witostowice - mała wieś u podnóża Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich o bardzo korzystnych walorach rekreacyjno - wypoczynkowych. We wsi znajduje się historyczny zamek (rezydencja opatów henrykowskich), otoczony szeroką fosą z zachowaną wieżą i kazamatami. W najbliższej okolicy rozciągają się naturalne lasy na stromych wzniesieniach wzgórz. Witostowice to dobry punkt wypadowy na Nowoleską Kopę, Gromnik i Kalinkę oraz wzgórze ze śladami grodzisk z IX-XII wieku.

Witostowice, fot. S. Popardowski

Henryków - wieś nad rzeką Oławą u zachodniego podnóża Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich, około 55 km na południe od Wrocławia, przy linii kolejowej Wrocław - Kamieniec Żąbkowicki oraz drogi drugorzędnej nr 395 Wrocław - Ziębice.

W 1222 roku powstała tu fundacja cysterska dokonana przez kanonika Mikołaja, notariusza wrocławskiego księcia Henryka Brodatego - za jego zgodą i z określenia formalnego fundatora w osobie książęcego syna Henryka II Pobożnego. W 1227 roku przybyli tu pierwsi zakonnicy z Lubiąża.

W skład obecnego zespołu obiektów, stanowiącego zabytek w skali ponadnarodowej wchodzi:

- XIII wieczny kościół Wniebowzięcia NMP i św. Jana Chrzciciela, rozbudowany w XIV, XVII i XVIII wieku o barokowym wystroju wewnątrz (m.in. słynne "stalle henrykowskie"); przed kościołem kolumna Świętej Trójcy z XVII wieku

- Barokowy klasztor z XVII wieku (obecnie filia Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu); do klasztoru przylegają: tarasowy ogród włoski z XIX wieku i ogród opacki z XVIII wieku, w którego centrum stoi dawny pawilon letni opatów z XVIII wieku, a z boku oranżeria z XVIII wieku; na wschód rozciąga się park krajobrazowy

z licznymi pomnikami przyrody

- Fragment muru obronnego z XVII wieku z barokowymi bramami: Dolną z roku 1790 i Górną z roku 1701. W klasztorze powstała w latach 1268-73 słynna "Księga Henrykowska". Zawierająca m.in. pierwsze zdanie w języku polskim "day ut ia pobrusam, a ti poziwai" ("daj ja pomieję, a ty odpocznij"). Księga ta była kontynuowana w XIV wieku i dostarczyła wielu cennych informacji o życiu społeczno-ekonomicznym Śląska.

Henryków

Henryków

Henryków

Granica św. Jana - to jedyna taka granica na świecie. W końcu XIII wieku w wyniku spraw między księciem Henrykiem Probussem, a biskupem Tomaszem z Wrocławia oznakowano granicę tzw. Księstwa Biskupiego, powstałego z nadania przez Bolesława Chrobrego. Do dziś zachowało się 6 słupów.

Słup Nr 1 stoi przy drodze asfaltowej prowadzącej ze Starczówka do Lipnik, przy tablicy informującej o przebiegu w tym miejscu granicy gminy Ziębice z gminą Kamiennik.

Gmina Złoty Stok

Miasto Złotej Przygody

Gmina Złoty Stok znajduje się w południowej części Województwa Dolnośląskiego i Powiatu Ząbkowickiego, ok. 20 km od Ząbkowic Śl. oraz 82 km od Wrocławia.

Gmina Złoty Stok jest położona na stokach Gór Złotych i Bardzkich, Obniżeniu Laskówki oraz Przedgórzu Paczkowskim. Zajmuje obszar 75,63 km². Gmina Złoty Stok odznacza się niewątpliwie atrakcyjnym położeniem u podnóża gęsto porośniętych lasem Gór Złotych i Bardzkich.

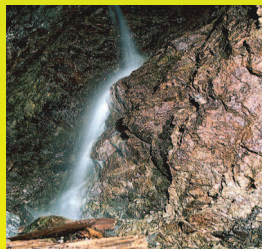
Największą atrakcją turystyczną Gminy, która zapoczątkowała masowy napływ turystów na ten obszar jest Kopalnia Złota z Muzeum Mineralów, w którym znajduje się ekspozycja ponad 1300 obiektów. Kolejną dużą atrakcją turystyczną między niebem a ziemią jest Leśny Park Przygody „SKALISKO” wykorzystujący naturalne warunki terenu, w postaci jaru, drzew porastających jego zbocza i nieczynnego kamieniołomu. To niepowtarzalny rodzaj napowietrznego trekingu, którego bazą są przejścia akrobatyczne między drzewami takie jak: balansujące pomosty, przejścia po linie, przejścia siatkowe, powietrzny surfing, skok Tarzana, najdłuższe w Europie tyrolki o łącznej długości 1.650 metrów oraz wiele innych. Oryginalnymi i spotykanymi w niewielu miastach Polski obiektami na terenie Gminy są pozostałości związane z górnictwem i hutnictwem złota, w postaci szybów, sztolni czy hałd oraz innych obiektów o podobnej genezie, które połączone zostały w ciekawą całość z pomocą szlaku turystycznego o nazwie „Złota Ścieżka”. Całość walorów turystycznych podziwiać można podczas

korzystania z wielu ścieżek o charakterze turystycznym, sportowym czy rekreacyjnym. Miasto Złoty Stok może poszczycić się kilkunastoma zabytkowymi budowlami, gdzie niewątpliwie najciekawszymi są mennica, barokowa kamienica Fuggerów oraz pochodzący z XVI w. kościół ewangelicki.

Wszystkie te zabytki oraz szereg innych obiektów tworzy Miejską Trasę Turystyczną. Gmina stawiając na aktywne formy sportu, turystyki i wypoczynku jest współorganizatorem wielu imprez i zawodów o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej w Dog Trekingu, kolarstwie górskim, Nordic Walkingu i innych. Wszyscy turyści odwiedzający Gminę Złoty Stok mogą ponadto skorzystać z Ośrodka Rekreacji Konnej, Sport Kompleksu posiadającego w swojej bazie - hotel, siłownię, halę gimnastyczną i stołówkę, oraz Ośrodka Naturoterapii - zakładu medycyny niekonwencjonalnej oferującego między innymi ozonoterapię, hiduroterapię, akupunkturę oraz wiele innych zabiegów odnowy biologicznej. Ciszę i ukojenie można również znaleźć w pensjonacie EL-TAN z 24 miejscami noclegowymi oraz w gospodarstwach agroturystycznych takich jak: „U Alberta” oferujący wędkowanie i przejażdżki rowerowe a także „Trzy Koguty” oferujące niepowtarzalny smak konfitur domowych. Złoty Stok to jedna z nielicznych gmin, w której odpoczywa się zdrowo, aktywnie i bogato. Złoto jest dla wszystkich, nie tylko dla zuchwałych.

Kościół ewangelicki,
fot. Stanisław Goldyn

Podziemny wodospad, Leśny Park Przygody „SKALISKO”,
mat. źródłowe: Kopalnia Złota

fot. Witold Kaczyński

Kopalnia Złota,
mat. źródłowe: Kopalnia Złota

MTB Marathon,
fot. Zbigniew Gawel